

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та
івентменеджменту**

О.І.ДУТЧАК

Навчально-методичний посібник

Soft skills у соціокультурній сфері

Івано-Франківськ -2024

Рекомендовано до друку Вченою Радою Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
Протокол № 1 від 18 вересня 2024 р.

Рецензенти:

Жук О.І. кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Гуменюк Г.М. кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Дутчак О.І. Soft skills у соціокультурній сфері: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 36 с.

У навчально-методичному посібнику представлено систематизований навчальний матеріал, що включає силабус, індивідуальні завдання для закріплення та поглиблення вивченого, орієнтовні питання для самостійної підготовки студентів, а також добірку рекомендованої наукової та навчальної літератури з дисципліни «Soft skills у соціокультурній сфері».

© Дутчак О.І., 2024
© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ.....	14
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ.....	16
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	20
ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТІВ.....	21
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	23
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	24
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	27
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	29

ПЕРЕДМОВА

У ХХІ столітті стрімкий розвиток технологій, глобалізація та постійні зміни в суспільстві поставили перед людиною нові виклики. У сучасному професійному середовищі все частіше цінується не лише рівень фахової підготовки, а й здатність ефективно взаємодіяти з іншими, адаптуватися до нових умов, працювати в команді, вирішувати конфлікти, мислити критично та творчо. Саме ці здібності, відомі як *soft skills*, або «м'які навички», стають ключовими чинниками успіху в будь-якій сфері діяльності — від бізнесу й науки до освіти, охорони здоров'я та державного управління.

М'які навички не менш важливі, ніж технічні знання, а в багатьох випадках — навіть важливіші. Адже саме вони визначають, як фахівець застосовує свої знання на практиці, як взаємодіє з командою, як презентує ідеї, приймає рішення у складних ситуаціях і реагує на стресові виклики. Саме тому в провідних університетах світу та на ринку праці *soft skills* вже давно є невід'ємною частиною освітніх програм та вимог до кандидатів.

Цей посібник розроблений з метою сприяти формуванню та розвитку базових м'яких навичок у студентів. Його структура передбачає поєднання теоретичних засад із практичними завданнями, прикладами з реального життя, вправами на саморефлексію та групову взаємодію. Матеріали охоплюють широке коло тем: міжособистісна комунікація, емоційний інтелект, критичне мислення, управління часом, лідерство, засади спілкування, прийняття рішень тощо.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та
івентменеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Soft skills у соціокультурній сфері

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Освітня програма «Менеджмент соціокультурних проектів та креативних
індустрій»

Спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Затверджено на засіданні кафедри
управління соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
Протокол № 1 від “30” серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Soft skills у соціокультурній сфері
Викладач	Дутчак Олена Іванівна, доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту
Контактний телефон викладача	+380980623468
E-mail викладача	olena.dutchak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Даний курс покликаний надати студентам уявлення про сутність гнучких (м'яких) навичок в роботі менеджера соціокультурної сфери, таких як комунікація, емоційний інтелект, критичне мислення, наставництво і менторинг, невизначеність як чинник розвитку креативних індустрій, психологічні аспекти: самоаналіз, саморефлексія, емпатія, екологічне мислення, командну колаборацію, дизайн-мислення (креативність), самоосвіту та саморозвиток, прийняття рішень, уміння освоювати нові компетенції, проєктні технології як інструментарій розвитку м'яких навичок, клієнтоорієнтованість як компонент професійного успіху.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання навчальної дисципліни «Soft skills у соціокультурній сфері» - формування у студентів знань та компетенцій гнучких (м'яких) навичок в роботі менеджера соціокультурної сфери.</p> <p>Завданнями вивчення дисципліни «Soft skills у соціокультурній сфері» є теоретична та</p>	

практична підготовка студентів з питань:

- Поняття soft skills. Гнучкі навички в роботі менеджера соціокультурної сфери,
- Комунікація,
- Емоційний інтелект,
- Критичне мислення
- Наставництво і менторинг,
- Невизначеність як чинник розвитку креативних індустрій,
- Психологічні аспекти: самоаналіз, саморефлексія, емпатія,
- Екологічне мислення,
- Командна колаборація,
- Дизайн-мислення (креативність),
- Самоосвіта та саморозвиток,
- Прийняття рішень,
- Уміння освоювати нові компетенції,
- Проектні технології як інструментарій розвитку м'яких навичок,
- Клієнтоорієнтованість як компонент професійного успіху.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми менеджменту соціокультурної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність приймати обгрунтовані рішення.

ЗК6. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК4. Здатність вирішувати соціокультурні проблеми за невизначених умов і вимог та надавати науково обгрунтовані, професійні рекомендації та висновки.

СК6. Здатність швидко адаптуватися до викликів часу, до специфічних умов і напрямів професійної діяльності.

СК9. Здатність працювати з високим ступенем автономії, оцінювати потенційні результати, обмеження та ризики, брати відповідальність за планування і реалізацію соціокультурного проекту.

ПРН6. Аналізувати та оцінювати ризики, приймати ефективні рішення з питань соціокультурної діяльності.

ПРН8. Використовувати модель «4к» для розв’язання задач і прийняття рішень, ведення переговорів і наукових дискусій у сфері менеджменту соціокультурної діяльності.				
ПРН10. Здійснювати стратегічне, діагностичне, оперативне управління соціокультурними інституціями і проектами.				
ПРН11. Організувати конструктивний діалог між зацікавленими стейкхолдерами соціокультурних трансформацій задля досягнення спільно визначеної мети (місії).				
ПРН12. Збирати необхідні дані з різних джерел, обробляти і аналізувати їх практичні результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого програмного забезпечення				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни – 180 год.				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		24		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		36		
самостійна робота		114		
Ознаки курсу				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
II	028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»	1	Нормативний (цикл загальної підготовки)	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Поняття soft skills. Гнучкі навички в роботі менеджера соціокультурної сфери		2	2	18
Тема 2. Комунікація		2	2	9
Тема 3. Емоційний інтелект		2	2	9
Тема 4. Критичне мислення		2	2	8
Тема 5. Наставництво і менторинг		2	2	8
Тема 6. Невизначеність як чинник розвитку креативних індустрій		2	4	8
Тема 7. Самоаналіз, саморефлексія, емпатія		2	2	8

Тема 8. Екологічне мислення	2	4	8
Тема 9. Командна колаборація	2	2	8
Тема 10. Дизайн-мислення (креативність)	2	2	8
Тема 11. Самоосвіта та саморозвиток		4	8
Тема 12. Прийняття рішень	2	2	8
Тема 13. Уміння освоювати нові компетенції		2	8
Тема 14. Проектні технології як інструментарій розвитку м'яких навичок	2	2	8
ЗАГ.	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Форми контролю знань студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поточний; • підсумковий семестровий (підсумкова контрольна робота). <p>Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться у відповідну національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F).</p> <p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи (питома вага оцінки – 40%).</p> <p>Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі письмової контрольної роботи. На підсумковий семестровий контроль</p>
--	---

	виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння студентами програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 30 балів.
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота включає 3 блоки завдань за тематикою курсу. Студенти денної форми навчання завершують її виконання і здають на 9-му занятті практичного курсу. Студенти заочної форми – за 10 днів до початку сесії. Робота виконується у електронному вигляді.
Практичні заняття	Поточні оцінки, які отримуються під час практичних занять, сумуються.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студентам, які мають пропуски, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.
7. Політика навчальної дисципліни	
Академічна доброчесність	Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf).
Відвідування занять	Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.
Неформальна освіта	Зараховуються як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, які відповідають програмі навчальної дисципліни.
8.Рекомендована література:	

1. Абрамович С., Чікарьова М. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ: ВД Д.Бураго, 2013.460 с.
2. Актуальні питання культурології: альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI» . Випуск 5. Рівне:
3. Большакова І. Критичне мислення. Початкова школа Київ: Видюдім. 2016. 144с.
4. Войнікова А., Чернявська О., Станіславчук В. Soft skills як надпрофесійна компетенція майбутніх фахівців соціокультурної сфери. Суспільство та національні інтереси. 2024. № 6 С. 62-70. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/15350/15420>
5. Дутчак О. Soft skills у соціокультурній сфері. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 36 с.
6. Келлі Д., Келлі Т. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал. 2017. URL: <http://surl.li/fwjz>
7. Комаровська, О. А. Художня комунікація в навчанні мистецтва : зміст і особливості організації. Мистецтво та освіта.2024.№ 3.С. 9-14.
8. Конверський, А. Є. Критичне мислення: підручник. Київ: ЦУЛ, 2018. 344с.
9. Кохан О. М. Soft Skills як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті». Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 90 с.
11. Креативне лідерство: навч. посібник / за ред. М. Ситницького. Київ: КНУ, 2020. 100 с.
12. Левенець М., Старенька О. Лідерство як одна із форм самоствердження особистості. Актуальні питання культурології: альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI». Випуск 5. Рівне: РДГУ, 2007. С. 108-110.
13. Мета skills (тонкі навички) у роботі освітян та науковців : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 травня – 16 червня 2024 року. Львів - Торунь : Liha-Pres, 2024. 84 с.
14. Манакін, В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. Посібник. Рек. МОН. Київ: ВЦ «Академія». 2012. 288 с.
15. Мовленнєвий етикет і міжкультурна комунікація О. Мацько. Дивослово.2018.№ 11. С. 34 - 41.

16. Тягло О. В. Критичне мислення: навчальний посібник. Харків: Видавнича група «Основа», 2008. 189 с.
17. Що таке hard skills і soft skills: як нас оцінює роботодавець URL: <https://eduhub.in.ua/news/shcho-takehard-skills-i-soft-skills-yak-nas-ocinyuye-robotodavec>
18. Що таке Soft Skill та Як їх розвивати. URL: <https://www.run-it.com.ua/shcho-take-soft-skill-ta-iah-ikh-prokachaty/> (дата звернення 8.04. 2024).

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>

Викладач

доц. О.І.Дутчак

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Лекції займають важливе місце у вивченні дисципліни «Soft skills у соціокультурній сфері» студентами. Вони є основою та інструментом, які допомагають студентам ефективно орієнтуватися у навчальному процесі, надаючи знання, необхідні для подальшого глибшого вивчення предмета, а також роз'яснюючи складні поняття та положення. Активна участь студентів у лекціях є запорукою успішного засвоєння необхідного обсягу знань, що сприятиме формуванню кваліфікованого спеціаліста з відповідним рівнем знань і навичок. На початку лекції викладач зазвичай оголошує тему, план проведення та рекомендує навчальну літературу і джерела. Під час лекції студенти повинні уважно слухати викладача, аналізувати отриману інформацію та конспектувати найважливіші моменти. Наприкінці лекції студенти мають можливість задати викладачеві питання для роз'яснення незрозумілого. Належне ведення конспекту під час лекції сприятиме збереженню необхідної інформації та надасть йому змогу в подальшому проаналізувати її. Уважне ведення конспекту під час лекції допоможе зберегти важливу інформацію та дозволить в подальшому її проаналізувати.

Робота над конспектами лекцій

Під час підготовки до семінарських та практичних занять студент уважно переглядає свій конспект лекції та повторно аналізує отриману інформацію. При вивченні матеріалу лекції він порівнює викладене на лекції з тим, що він законспектував, відповідно до плану семінарського заняття, який міститься в навчально-методичному комплексі та методичних матеріалах для проведення семінарів і практичних занять з обраної дисципліни. Якщо в конспекті відсутній матеріал з окремих питань лекції, або якщо певні питання розкриті не повністю, або ж винесені на самостійне опрацювання чи написання реферату, студенту необхідно звернутися до рекомендованих підручників, навчальних посібників, статистичних даних тощо.

Робота з навчальною, науковою літературою, джерелами

Працюючи з підручниками, навчальними посібниками та джерелами (матеріалами Держкомстату України, офіційними сайтами установ сфери соціокультурних послуг та інтернет-ресурсами), а також науковою і спеціалізованою літературою, важливо отримати максимальну кількість теоретичних знань і необхідних відомостей. Перш ніж почати роботу з цими джерелами, студент повинен ознайомитися з їх змістом, щоб визначити, чи варто їх опрацювати і чи мають вони відношення до вивченого курсу. Лише після цього можна вибрати відповідні матеріали для вивчення (глави, розділи тощо) і розпочати їх детальне вивчення. Під час опрацювання матеріалу важливо з'ясувати суть вивченого питання, не оминаючи визначення

незрозумілих чи нових слів і термінів, а також роз'яснюючи їх значення за допомогою словників, довідників або контексту речення.

При вивченні матеріалів з підручників, навчальних посібників, а також під час роботи з науковою та спеціалізованою літературою важливо аналізувати прочитане в контексті прослуханих лекцій та зроблених конспектів. Необхідно робити логічні висновки і записувати незрозумілі моменти для подальшого їх обговорення на практичних заняттях. Тому, під час опрацювання матеріалів, студентам рекомендується розробити зручну для себе систему позначок, яка може включати підкреслення, нотатки на полях книг або нормативно-правових актів, виписки, використання маркерів різних кольорів, формулювання інших авторів та посилання на різні джерела, а також запис важливих відомостей на окремих аркушах. Це допоможе ефективно фіксувати опрацьований матеріал. Окрім того, під час роботи з науковою та спеціалізованою літературою студент може знайти посилання на джерела, які не зазначені в навчально-методичному комплексі. Це, безумовно, є корисним для самостійного та глибшого вивчення правового матеріалу.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

1. Поняття soft skills. Гнучкі навички в роботі менеджера соціокультурної сфери

Мета: Ознайомити студентів із базовими поняттями м'яких навичок і їхньою роллю в управлінні соціокультурними проектами.

Питання для обговорення:

Що таке Soft Skills?

Які м'які навички необхідні менеджеру в культурній сфері?

Відмінність між soft та hard skills.

Практичне завдання:

Провести самооцінку рівня володіння soft skills (анкета / чеклист).

Обговорення кейсу: «Менеджер без комунікаційних навичок — які наслідки?»

2. Комунікація

Мета: Вивчити принципи ефективного спілкування, активного слухання та подолання бар'єрів у комунікації.

Питання для обговорення:

Що таке ефективна комунікація?

Вербальні та невербальні аспекти.

Комунікаційні бар'єри та як їх подолати.

Практичне завдання:

Рольова гра: "Складна розмова з клієнтом/колегою".

Аналіз відеофрагментів комунікацій у публічному управлінні.

3. Емоційний інтелект

Мета: Ознайомити студентів із поняттям EQ та його значенням у лідерстві та командній роботі.

Питання для обговорення:

Компоненти емоційного інтелекту.

Зв'язок EQ із успішним управлінням.

Практичне завдання:

Тест на визначення рівня EQ.

Вправа: "Керуй емоцією" — моделювання емоційно складних ситуацій.

4. Критичне мислення

Мета: Розвинути навички аналізу, логіки, аргументації та вміння ставити під сумнів інформацію.

Питання для обговорення:
Що таке критичне мислення?
Типи когнітивних упереджень.
Як розпізнати маніпуляцію?
Практичне завдання:
Аналіз фейкової новини або сумнівного рекламного повідомлення.
Дискусія на тему: «Чи є критика ознакою поваги?»

5. Наставництво і менторинг

Мета: З'ясувати роль наставництва у розвитку кар'єри та професійної ідентичності.
Питання для обговорення:
Різниця між коучингом, менторингом і наставництвом.

Хто може бути ментором у культурному проєкті?
Практичне завдання:
Симуляція розмови "ментор — менті".
Розробка індивідуального плану розвитку під керівництвом наставника.

6. Невизначеність як чинник розвитку креативних індустрій

Мета: Навчити сприймати невизначеність як ресурс для інновацій.
Питання для обговорення:
Що таке VUCA-світ?
Як невизначеність стимулює креативність?
Практичне завдання:
Мозковий штурм: «Ідеї для культурного заходу у невизначених умовах».
Аналіз реального кейсу з культурної сфери.

7. Самоаналіз, саморефлексія, емпатія

Мета: Формувати навички самоспостереження та розуміння почуттів інших.
Питання для обговорення:
Чим відрізняються самоаналіз і саморефлексія?
Як емпатія впливає на лідерство?
Практичне завдання:
Вправа "День з мого життя" — рефлексія у форматі щоденника.
Парна робота: «Я на твоєму місці...» (розвиток емпатії).

8. Екологічне мислення

Мета: Розвивати усвідомлення впливу дій на соціальне і природне середовище.
Питання для обговорення:
Що таке соціальна й екологічна відповідальність менеджера?

Приклади «екологічного» управління.
Практичне завдання:
Створення концепції «зеленого заходу».

9. Командна колаборація

Мета: Розвивати ефективну взаємодію у групі.
Питання для обговорення:
Ролі в команді.
Довіра як основа ефективної взаємодії.
Практичне завдання:
Групова вправа: "Башта з паперу" або аналогічна тимбілдинг-активність.
Обговорення результатів: що вдалося, що варто покращити.

10. Дизайн-мислення (креативність)

Мета: Ознайомити з етапами дизайн-мислення як методом вирішення проблем.
Питання для обговорення:
Що таке дизайн-мислення?
У чому його переваги у креативних індустріях?
Практичне завдання:
Розробка концепції культурного продукту за моделлю дизайн-мислення (емпатія → визначення → ідеяція → прототип → тест).

11. Самоосвіта та саморозвиток

Мета: Формувати здатність до самостійного вдосконалення.
Питання для обговорення:
Що таке lifelong learning?
Інструменти самонавчання для менеджера.
Практичне завдання:
Створення індивідуальної траєкторії професійного розвитку.
Обговорення бар'єрів у самоосвіті.

12. Прийняття рішень

Мета: Розвивати здатність до обґрунтованого вибору у складних ситуаціях.
Питання для обговорення:
Алгоритми прийняття рішень.
Емоції vs. логіка.
Практичне завдання:
Кейс-метод: "Непередбачувана ситуація на заході – як діяти?"
SWOT-аналіз варіантів рішень.

13. Уміння освоювати нові компетенції

Мета: Навчити швидко адаптуватися до змін.

Питання для обговорення:

Що таке адаптивність?

Які компетенції стають базовими у 21 столітті?

Практичне завдання:

Індивідуальне завдання: "Карта моїх нових навичок за останній рік".

Рефлексія: що сприяє або заважає навчанню нового?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Що таке soft skills і чому вони важливі для менеджера у соціокультурній сфері?
2. Наведіть приклади soft skills, які, на вашу думку, найбільше потрібні для ефективного управління культурними проєктами.
3. Опишіть, які бар'єри в комунікації ви зустрічали і як їх можна подолати.
4. Як активне слухання впливає на якість взаємодії в колективі?
5. Чому емоційний інтелект важливий для лідера? Наведіть приклади.
6. Опишіть ситуацію, коли емоційна саморегуляція допомогла вам або колегам вирішити складну ситуацію.
7. Які методи допомагають розвивати критичне мислення?
8. Наведіть приклади когнітивних упереджень, які можуть завадити об'єктивному прийняттю рішень.
9. В чому різниця між наставництвом і коучингом?
10. Які якості потрібні хорошому ментору?
11. Як невизначеність може бути джерелом інновацій?
12. Опишіть приклад, коли у вас виникли творчі ідеї в умовах невизначеності.
13. У чому різниця між самоаналізом і саморефлексією?
14. Як розвиток емпатії може покращити командну роботу?
15. Яке значення має екологічне мислення у сучасному менеджменті соціокультурних проєктів?
16. Наведіть приклади, як можна інтегрувати принципи сталого розвитку у діяльність культурних організацій.
17. Які фактори формують ефективну команду?
18. Опишіть, як можна вирішувати конфлікти у команді конструктивно.
19. Опишіть п'ять етапів дизайн-мислення і наведіть приклади їх застосування.
20. Як дизайн-мислення допомагає у вирішенні соціокультурних проблем?
21. Які ресурси та інструменти ви використовуєте для самоосвіти?
22. Чому важливо підтримувати постійний розвиток у професійній сфері?
23. Опишіть процес прийняття рішення у складній ситуації, враховуючи емоції та логіку.
24. Наведіть приклад, коли ваше рішення вплинуло на результат проєкту.
25. Які стратегії допомагають швидко опанувати нові навички?
26. Опишіть випадок, коли ви успішно освоїли нову компетенцію.
27. Як участь у проєктах сприяє розвитку комунікаційних і лідерських навичок?

28. Опишіть свій досвід роботи у проєкті і який soft skill ви там розвинули.
29. Що означає бути клієнтоорієнтованим менеджером?
30. Наведіть приклади ситуацій, коли клієнтоорієнтованість допомогла покращити результати роботи

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

- 1. Поняття soft skills. Гнучкі навички в роботі менеджера соціокультурної сфери**
Завдання: Напишіть есей (1-2 стор.) на тему: «Чому soft skills важливі для менеджера в культурній сфері?» Наведіть приклади конкретних навичок і ситуацій.
- 2. Комунікація**
Завдання: Запишіть відео або аудіо тривалістю 3-5 хвилин, де ви презентуєте свій проєкт чи ідею, враховуючи принципи ефективної комунікації.
- 3. Емоційний інтелект**
Завдання: Опишіть у письмовій формі приклад ситуації, коли вам довелося контролювати власні емоції на роботі або у навчанні. Що допомогло?
- 4. Критичне мислення**
Завдання: Проаналізуйте статтю або новинний матеріал (на вибір) і визначте, які аргументи є переконливими, а які — упередженими або маніпулятивними.
- 5. Наставництво і менторинг**
Завдання: Проведіть інтерв'ю з людиною, яка була вашим наставником або може бути ним, і опишіть, чому ця роль є важливою.
- 6. Невизначеність як чинник розвитку креативних індустрій**
Завдання: Напишіть короткий рефлексивний допис (300-400 слів) про власний досвід роботи або навчання у невизначених умовах.
- 7. Самоаналіз, саморефлексія, емпатія**
Завдання: Ведіть щоденник протягом тижня, записуючи події, свої реакції і аналіз власних емоцій. Напишіть висновки.
- 8. Екологічне мислення**
Завдання: Розробіть невеликий проєкт або план заходу, який враховує принципи сталого розвитку і мінімізує негативний вплив на довкілля.
- 9. Командна колаборація**
Завдання: Опишіть свій внесок у командну роботу під час останнього спільного проєкту. Які soft skills вам допомогли?
- 10. Дизайн-мислення (креативність)**
Завдання: Створіть прототип (можна на папері або у вигляді опису) рішення для покращення культурного заходу, враховуючи етапи дизайн-мислення.
- 11. Самоосвіта та саморозвиток**
Завдання: Складіть персональний план самоосвіти на найближчі 6 місяців із конкретними цілями та ресурсами.
- 12. Прийняття рішень**
Завдання: Опишіть ситуацію, коли вам довелося прийняти складне рішення. Проаналізуйте, які фактори впливали на ваш вибір.

13. Уміння освоювати нові компетенції

Завдання: Виберіть нову навичку, яку хочете опанувати, і складіть покроковий план її вивчення.

14. Проектні технології як інструментарій розвитку м'яких навичок

Завдання: Напишіть звіт про свій досвід участі у проекті (навчальному, волонтерському чи робочому), з акцентом на те, які soft skills ви розвинули.

15. Клієнтоорієнтованість як компонент професійного успіху

Завдання: Проведіть аналіз обслуговування клієнтів у будь-якій організації (магазин, кафе, культурна установа). Що зроблено добре, а що можна покращити?

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

1. Поняття soft skills. Гнучкі навички в роботі менеджера соціокультурної сфери
2. Комунікація
3. Емоційний інтелект
4. Критичне мислення
5. Наставництво і менторинг
6. Невизначеність як чинник розвитку креативних індустрій
7. Самоаналіз, саморефлексія, емпатія
8. Екологічне мислення
9. Командна колаборація
10. Дизайн-мислення (креативність)
11. Самоосвіта та саморозвиток
12. Прийняття рішень
13. Уміння освоювати нові компетенції
14. Проектні технології як інструментарій розвитку м'яких навичок
15. Клієнтоорієнтованість як компонент професійного успіху

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке Soft Skills?

- а) Жорсткі професійні навички
- б) Соціальні та міжособистісні навички
- в) Програмні знання
- г) Навички роботи з технікою

2. Що є прикладом Soft Skill?

- а) Знання Excel
- б) Вміння програмувати
- в) Здатність працювати в команді
- г) Знання іноземної мови

3. Активне слухання включає в себе:

- а) Часте перебивання
- б) Мовчання без реакції
- в) Налагодження зорового контакту і уточнення почутого
- г) Переключення уваги на телефон

4. Тайм-менеджмент — це:

- а) Управління ресурсами компанії
- б) Планування особистого та робочого часу для досягнення цілей
- в) Контроль за діями інших
- г) Уміння делегувати задачі

5. Яке з тверджень про емоційний інтелект є вірним?

- а) Це IQ людини
- б) Це здатність вчити напам'ять
- в) Це здатність розуміти та керувати емоціями
- г) Це знання психології

6. Що з наведеного НЕ є компонентом емоційного інтелекту?

- а) Самоусвідомлення
- б) Самомотивація
- в) Багатозадачність
- г) Емпатія

7. Термін "критичне мислення" означає:

- а) Вміння критикувати інших
- б) Здатність аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію
- в) Прийняття чужої думки без аналізу
- г) Вміння уникати рішень

8. Виберіть приклад конструктивної критики:

- а) "Ти завжди все псуєш!"

- б) "Це неправильно. Не поясню, чому."
- в) "Мені здається, якщо змінити підхід, результат буде кращим."
- г) "Це повна нісенітниця!"

9. Лідерство — це:

- а) Управління виключно через контроль
- б) Приниження підлеглих
- в) Здатність впливати на людей і вести їх до мети
- г) Застосування сили у колективі

10. Підхід до вирішення проблем у Soft Skills базується на:

- а) Униканні проблем
- б) Пошуку винних
- в) Аналізі, варіативності рішень та творчому підході
- г) Негативному мисленні

11. Яке з тверджень є ознакою команди, а не просто групи?

- а) Кожен працює сам за себе
- б) Є спільна мета і взаємна відповідальність
- в) Кожен виконує однакову роль
- г) Всі підкоряються лідеру

12. Що таке емпатія?

- а) Вміння уникати конфліктів
- б) Вміння розуміти та відчувати емоції інших
- в) Вміння висловлювати власну думку
- г) Здатність до фізичної активності

13. Делегування — це:

- а) Уникання обов'язків
- б) Перекладання відповідальності
- в) Передача задач з чітким розподілом відповідальності
- г) Відмова від роботи

14. Що з наведеного НЕ належить до Soft Skills?

- а) Програмування на Python
- б) Активне слухання
- в) Емоційна саморегуляція
- г) Навички міжособистісного спілкування

15. "Зворотний зв'язок" означає:

- а) Команда на виконання
- б) Критика без підстав
- в) Відповідь чи реакція на дію/поведінку
- г) Мовчазне ігнорування

16. Що таке "асертивність"?

- а) Агресивна поведінка
- б) Пасивність у спілкуванні
- в) Здатність відкрито виражати думки з повагою до інших
- г) Замкненість

17. Поняття "нетворкінг" означає:

- а) Знання мережевого обладнання
- б) Налагодження професійних контактів
- в) Робота в мережі
- г) Сидіння в інтернеті

18. Що з наведеного допомагає зменшити стрес?

- а) Уникання відповідальності
- б) Відкладання завдань
- в) Дихальні техніки, планування, самоаналіз
- г) Ігнорування проблем

19. Основою ефективної команди є:

- а) Один сильний лідер
- б) Висока конкуренція
- в) Спільні цілі та довіра
- г) Жорстка дисципліна

20.

Що таке саморефлексія?

- а) Самокритика
- б) Аналіз власних думок, дій і рішень
- в) Вивчення психології
- г) Копіювання чужої поведінки

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С., Чікарьова М. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ: ВД Д.Бураго, 2013. 460 с.
2. Актуальні питання культурології: альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI» . Випуск 5. Рівне:
3. Большакова І. Критичне мислення. Початкова школа Київ: Видюдім. 2016. 144с.
4. Войнікова А., Чернявська О., Станіславчук В. Soft skills як надпрофесійна компетенція майбутніх фахівців соціокультурної сфери. Суспільство та національні інтереси. 2024. № 6 С. 62-70. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/15350/15420>
5. Дутчак О. Soft skills у соціокультурній сфері. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 36 с.
6. Келлі Д., Келлі Т. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал. 2017. URL: <http://surl.li/fwzjz>
7. Комаровська, О. А. Художня комунікація в навчанні мистецтва : зміст і особливості організації. Мистецтво та освіта. 2024. № 3. С. 9-14.
8. Конверський, А. Є. Критичне мислення: підручник. Київ: ЦУЛ, 2018. 344с.
9. Кохан О. М. Soft Skills як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті». Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 90 с.
11. Креативне лідерство: навч. посібник / за ред. М. Ситницького. Київ: КНУ, 2020. 100 с.
12. Левенець М., Старенька О. Лідерство як одна із форм самоствердження особистості. Актуальні питання культурології: альманах наукового товариства

«Афіна» кафедри ку-логії: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI». Випуск 5. Рівне: РДГУ, 2007. С. 108-110.

13. Мета skills (тонкі навички) у роботі освітян та науковців : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 травня – 16 червня 2024 року. Львів -Торунь : Liha-Press, 2024. 84 с.

14. Манакін, В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. Посібник. Рек. МОН. Київ: ВЦ «Академія». 2012. 288 с.

15. Мовленнєвий етикет і міжкультурна комунікація О. Мацько. Дивослово.2018.№ 11. С. 34 - 41.

16. Тягло О. В. Критичне мислення: навчальний посібник. Харків: Видавнича група «Основа», 2008. 189 с.

17. Що таке hard skills і soft skills: як нас оцінює роботодавець URL: <https://eduhub.in.ua/news/shcho-takehard-skills-i-soft-skills-yak-nas-ocinyuye-robotodavec>

18. Що таке Soft Skill та Як їх розвивати. URL: <https://www.run-it.com.ua/shcho-take-soft-skill-ta-iak-ikh-prokachaty/> (дата звернення 8.04. 2024).

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) / Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>

2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського / Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Hard skills – професійні навички, які можна виміряти та оцінити.

Soft skills – м'які навички, міжособистісні й емоційні вміння, необхідні для ефективної взаємодії з іншими людьми.

Адаптивність – здатність гнучко реагувати на зміни та нові умови.

Адаптивність — здатність швидко пристосовуватися до змін у середовищі, умовах або вимогах.

Активне слухання – уважне слухання співрозмовника з метою повного розуміння його думок і почуттів.

Асертивність — вміння відстоювати власну думку, не порушуючи права інших.

Ассертивність – вміння відстоювати свої права та позицію без агресії та пасивності.

Багатозадачність – здатність виконувати кілька завдань одночасно (часто з негативними наслідками для якості).

Баланс робота-життя – здатність зберігати гармонію між професійною діяльністю та особистим життям.

Візуалізація даних – подання інформації в графічному форматі для кращого розуміння.

Візуалізація ідей — перетворення складної інформації в наочні образи або графіку для кращого сприйняття.

Візуальна комунікація – передача інформації за допомогою зображень, графіки, мови тіла.

Гнучке лідерство — здатність адаптувати стиль управління залежно від ситуації, команди або цілей.

Гнучке мислення – здатність розглядати проблему з різних точок зору.

Гнучкість мислення — здатність змінювати підходи та бачити проблему з різних точок зору.

Групова динаміка — процеси та зміни у поведінці людей, які відбуваються в групах.

Делегування – передача частини обов'язків іншим для підвищення ефективності.

Довіра — впевненість у чесності, надійності та добрих намірах іншої особи.

Довіра в команді – основа ефективної співпраці, що передбачає впевненість у добрих намірах інших.

Емоційний інтелект (EQ) – здатність розпізнавати, розуміти і керувати власними емоціями та емоціями інших.

Емпатія – здатність відчувати й зрозуміти емоційний стан іншої людини.

Етичне лідерство — стиль керівництва, заснований на моральних цінностях, чесності та відповідальності.

Етичне лідерство – стиль управління, заснований на принципах чесності, поваги й відповідальності.

Ефективна презентація — донесення ідей до аудиторії із залученням візуальних і вербальних засобів.

Зворотний зв'язок (фідбек) — оцінка чи реакція на дії, результати або поведінку іншої людини.

Зворотний зв'язок – інформація про результати діяльності, що використовується для її покращення.

Згуртованість команди – рівень єдності, підтримки та спільної мотивації серед її учасників.

Ініціативність – здатність самостійно діяти та пропонувати нові ідеї.

Інклюзивність – принцип залучення всіх людей до процесів незалежно від їхніх відмінностей.

Інклюзивність — створення середовища, в якому всі люди почуваються залученими та цінними.

Інтелектуальна гнучкість – здатність швидко змінювати спосіб мислення у нових умовах.

Інтуїція — здатність ухвалювати рішення або робити висновки без повного логічного обґрунтування.

Кар'єрне зростання – поступовий розвиток у професійній сфері, що передбачає розширення відповідальності та ролей.

Клієнтоорієнтованість — здатність розуміти потреби клієнтів і пропонувати рішення, що приносять їм цінність.

Когнітивне мислення — процес обробки інформації, який включає пам'ять, увагу, уяву та аналіз.

Командна робота – вміння ефективно працювати з іншими для досягнення спільного результату.

Комунікативні навички – здатність ефективно передавати інформацію усно й письмово.

Конструктивна критика – форма зворотного зв'язку, спрямована на покращення роботи без образ.

Конфлікт-менеджмент – здатність розпізнавати, аналізувати та конструктивно вирішувати конфлікти.

Кооперація – спільна діяльність з іншими з метою досягнення результату.

Кооперація — форма взаємодії, коли учасники працюють разом задля досягнення спільної мети.

Коучинг – метод розвитку потенціалу особистості шляхом постановки питань і формування відповідальності за результати.

Креативна впевненість — віра у власну здатність генерувати нові ідеї та втілювати їх у життя.

Креативність – здатність генерувати нові ідеї, підходи та рішення.

Критичне мислення – здатність об'єктивно аналізувати інформацію й приймати обґрунтовані рішення.

Крос-культурна комунікація — вміння ефективно спілкуватися з представниками різних культур.

Культура взаємодії – система норм і цінностей, що визначає стиль і якість комунікації в колективі.

Культурна компетентність – здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних культур.

Лідерство – здатність надихати, організовувати та вести інших до спільної мети.

Лідерські якості — риси, що дозволяють вести за собою інших, впливати та мотивувати.

Медіація — метод вирішення конфліктів за допомогою третьої нейтральної сторони — медіатора.

Медіація – спосіб врегулювання конфліктів за допомогою третьої нейтральної сторони.

Менторство – процес підтримки менш досвідченої особи (менті) більш досвідченим наставником (ментором).

Міжкультурна комунікація – взаємодія між представниками різних культур з урахуванням їхніх особливостей.

Міжособистісна компетентність – здатність ефективно будувати стосунки з іншими людьми.

Міжособистісний конфлікт – суперечність або зіткнення інтересів між двома чи більше людьми.

Мотиваційний менеджмент – процес підвищення зацікавленості працівників у досягненні цілей.

Мотивація – внутрішні чи зовнішні чинники, які спонукають людину до дій.

Навчання протягом життя (lifelong learning) – безперервний процес набуття нових знань і навичок.

Невербальна комунікація – передача інформації без слів: міміка, жести, поза.

Нетворкінг – процес налагодження професійних контактів для обміну знаннями та досвідом.

Нетворкінг — створення та підтримка професійних контактів і взаємовигідних зв'язків.

Онлайн-комунікація – взаємодія людей у цифровому середовищі за допомогою електронних засобів зв'язку.

Ораторське мистецтво – навички публічного мовлення з метою переконання аудиторії.

Особистий бренд – унікальний образ людини як професіонала, що формується через її цінності, поведінку та публічність.

Побудова довіри – процес створення надійних стосунків, заснованих на взаєморозумінні.

Побудова довіри – створення відкритих, надійних і підтримуючих відносин між людьми.

Побудова репутації – формування позитивного іміджу на основі поведінки, досягнень і взаємодії з іншими.

Позитивне мислення — установка на пошук рішень і віра в позитивний результат.

Постановка пріоритетів – розподіл завдань за важливістю і терміновістю.

Презентаційні навички – уміння ефективно представляти ідеї аудиторії.

Прийняття рішень – процес вибору найкращого варіанту дій серед можливих.

Проактивність – випереджувальна дія на потенційні труднощі чи можливості.

Продуктивність — ефективне використання ресурсів для досягнення результатів.

Прокрастинація — відкладання важливих справ на пізніше, часто — на шкоду результатам.

Професійна етика – норми поведінки у професійному середовищі.

Публічний виступ — навичка ефективного донесення ідей до аудиторії наживо або онлайн.

Публічний виступ – форма комунікації з великою аудиторією для передачі інформації.

Рефлексія – процес усвідомлення власного досвіду для саморозвитку.

Розв’язання конфліктів — здатність знаходити конструктивні рішення у ситуаціях зіткнення інтересів.

Самодисципліна – здатність контролювати власну поведінку для досягнення довгострокових результатів.

Самоменеджмент – вміння організовувати власну діяльність і поведінку.

Самоменеджмент — управління власним часом, енергією, пріоритетами та ресурсами.

Самомотивація — внутрішнє прагнення діяти та досягати мети без зовнішнього стимулу.

Самомотивація – внутрішнє прагнення досягати цілей без зовнішнього тиску.

Самоусвідомлення – здатність розуміти власні емоції, поведінку та їхній вплив на інших.

Самоусвідомлення — розуміння власних емоцій, цінностей, сильних і слабких сторін.

Соціальна відповідальність – усвідомлення впливу власної діяльності на суспільство та дії на його благо.

Соціальний інтелект — вміння ефективно взаємодіяти з людьми, розуміти соціальні сигнали.

Соціальний інтелект – здатність розуміти соціальні ситуації та ефективно в них діяти.

Стресостійкість – здатність зберігати ефективність в умовах стресу.

Тайм-менеджмент – управління власним часом для досягнення цілей і підвищення ефективності.

Творче вирішення проблем – використання нестандартного мислення для подолання складних ситуацій.

Токсичне середовище – робоча або соціальна атмосфера, що негативно впливає на психологічний стан і продуктивність.

Толерантність — повага до думок, звичок, культур, які відрізняються від власних.

Управління емоціями – здатність контролювати власні емоції у складних ситуаціях.

Управління змінами – процес ефективного впровадження й адаптації до змін у середовищі чи організації.

Управління очікуваннями – формування реалістичних уявлень про результати та можливості співпраці.

Управління стресом — здатність зберігати продуктивність і психоемоційний баланс у складних ситуаціях.

Фасилітація – процес полегшення групової взаємодії для досягнення спільних цілей.

Фасилітація — процес супроводу групової роботи для досягнення ефективного результату.

Фідбек-культура – система обміну відкритими і конструктивними відгуками в команді.

Фрустрація – емоційний стан, що виникає через неможливість досягнення цілі.

Цифрова грамотність – здатність ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти для роботи й комунікації.

Цифрова комунікація — взаємодія між людьми через цифрові платформи (електронна пошта, месенджери, соціальні мережі тощо).

Цифрова комунікація – передача інформації за допомогою електронних технологій (месенджери, email, відеоконференції).

Цифровий етикет – правила спілкування в онлайн-середовищі.

Цілепокладання – процес постановки конкретних, досяжних цілей.

Цілепокладання — формулювання чітких цілей і планів для їх досягнення.

Чутливе слухання (емпатичне слухання) — активне сприйняття співрозмовника з урахуванням його емоційного стану.

Навчальне видання

О.І.ДУТЧАК

Soft skills у соціокультурній сфері

Навчально–методичний посібник

В авторській редакції
Гарнітура Times New Roman
Наклад 300 прим.